

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion, Sive Manuale Confessoriorvm Et Poenitentivm

Azpilcueta, Martín de

Antverpiæ, 1625

Secundum, eius vires, & potentias sensitivas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41661

IO De potent. anima, quatenus est vegetat.

a Nam. 3.
& 10.

vel habere formam humanam in parua membra digestam. *a*
Tertio, qui cum eadem scientia credit, eam simul cum corpore intrare. *b*

b Num. 3.

Quarto, qui cum eadem scientia credit animas creari, ab angelis, vel esse de substantia vel parte Dei. *c*

c Num. 4. & 14.

Quinto, qui cum eadem scientia credit, omnes animas creari antequam infundantur corpusculis. *d*

d Nam. 1.

Sexto, qui cum eadem scientia credit, animam non esse formam substantialem humani corporis. *e*

e Num. 5.

Septimo, qui cum eadem scientia credit, posse nos saluari solis viribus naturalibus, & nostro libero arbitrio sine gratia speciali supernaturali. *f*

f Num. 7.

Secundi ordinis sunt, qui predicta credunt ignorantes, & vel non aduertentes contrarium teneri à sancta Ecclesia Catholica Romana, quod si scirent, & aduerterent, non crederent illa: sed sunt personæ quæ id scire, & aduertere debent. *g*

g Num. 16. & 17.

Tertij ordinis sunt, qui credunt predicta nescientes, nec scire debentes contrarium teneri ab Ecclesia. *h*

h Ibidem.

De animæ potentijs, quatenus est vegetatrix, & sentiens.

PRÆLVD. II.

- 1 Anima potentia quid, & quotuplex.
- 2 Potentia sentiendi exteriores quinque,
- 3 Interiores quatuor.
- 4 Anima rationalis habet vim appetitiuam animæ sensitivæ.
- 5 Sensualitas appellatur vis appetens, sensibilis, irascibilis, & concupiscibilis.
- 6 Anima rationalis distinguitur à potentijs sensitivis.

DE potentijs animæ, quatenus est vegetatrix, & sentiens, dicimus pauca. *Primo*, quod potentia, seu virtus, siue vis animæ, de qua hic agimus, est proximum principium operationis eius, vt satis colligitur ex Thoma. *i*

i 1. part. q. 67. ar. 1. & 4. & q. 70. per totam.

Secundo dicimus, quod diuina bonitas eam ornauit omnibus potentijs, virtutibus, & viribus, quas habet anima vegetans, siue vegetatiua, qua plantæ viuunt, adeo quidem, quod merito anima rationalis posset appellari vegetatrix, siue vegetatiua, vt resolute ait Ioann. Maior. & Siquidem cū in homine, vt dictum est supra, vna sola sit anima, & videamus eam nutriri, augeti, & perfici, & nutritum, auctum, & perfectū similem sibi generare, consequens plane est, eius animū habere omnes vegetatiuæ animæ potētias, vires, & facultates, quæ sunt tres, *Nutritiua*, quæ conseruat corpus, *Augmētatiua*, quæ auget & perficit illud, & *Generatiua*, quæ sibi simile producit,

iuxta

2. lib. sent. dist. 16. q. 2. 1. Prælu. 1. num. 4.

iuxta illud Aris-
limento vti, & a-
2 Tertio dicim
potentijs, virib
adeo quidē vt
tiens, siue sens
videamus, ho
tiam motiuam
sentire & cog
anima sensitiv
& exteriorē. E
sunt quinque,
Tactus, quos re
tionem sensiti
res, quæ sunt q
3 Prima est, c
cipere interius
sensus exteriū
Imaginatiua, se
recipit Sēsus
recipere inter
liter quam pe
lupum esse su
ficiū est con
æstimatiua re
Aucennam a
superuacane
4 Quarto dic
tentiam appet
petere ac ren
quidem pote
mag quæ vo
etiam Magist
5 Quinto dici
appetitiua se
Concupiscibilis
uenit cum se
siue nolle illa
re per prædi
conueniāt. Tr
per quæ imp
conuenire vi
est potentia
prædictas du
quoad aliqu
étante ratiō
nendum ill

iuxta illud Aristot. *a Opera animæ vegetatiua sunt tria, generare, alimeto vti, & augmentum facere, vt declarat sanctus Thomas. b*

a 2. lib. de anima. tex. 13.
b 1. par. qua 78 art. 1. & de anima art. 13.
c In dicto 2. lib. sen. dist. 16. q. 1.

2 Tercio dicimus, quod eadem illa bonitas ornauit eam etiam potentijs, viribus, & facultatibus omnibus animæ sensitivæ, adeo quidē vt merito anima rationalis appellari possit sentiētiens, siue sensitiva, vt recte dicit Ioan. Maior. c Cum enim videamus, hominem mouere sese, efficitur eum habere potētiā motiuam animæ sensitivæ. Cum item perspiciamus, eum sentire & cognoscere, consequitur, eum habere potētiā animæ sensitivæ cognoscitiuam, quæ diuiditur in *interiorem, & exteriorem. Exteriorem exercet per potētiās exteriores, quæ sunt quinque, Visus videlicet, Auditus, Odoratus, Gustus, & Tactus, quos recensuit etiam glossa, d Interiorem autem cognitionem sensitiuam, exercet per potētiās sensitivas interiores, quæ sunt quatuor.*

d h. quod meo. ff. de ad. q. post.

3 Prima est, *Sensus communis*, cuius munus & officium est recipere interius cognitiones omnium, quæ prædicti quinque sensus exterius cognoscunt, & de illis iudicare. Secunda est *Imaginatiua*, seu *Cogitatiua*, cuius munus est seruire omnia, quæ recipit Sensus communis. Tertia *Æstimatiua*, ad quam spectat recipere intentiones, quas animal naturaliter percipit, sed aliter quam per sensus exteriores, vt est illa, qua ouis æstimat lupum esse suum inimicum. Quarta est *Memoratiua*, cuius officium est conseruare tanquam in thesauro intentiones, quas æstimatiua recipit, secundum sanctum Thomam e qui f ait, Auicennam addidisse his quintam, videlicet phantasiā, sed superuacaneæ, cum eius officium efficiat Imaginatiua.

e 1. par. q. 79. art. 6. in corpore q. f In q. 72. art. 4.

4 Quarto dicimus, quod hæc eadem anima nostra habet potētiā appetendi, qua pollet anima sensitiva, quia potest appetere ac renuere, quæ per sensus prædictos cognoscit. Quæ quidem potētiā appetitiua *sensualitas* vocatur à sancto Thoma, g quæ vox, quamuis non videatur latina, ea tamen vtitur etiam Magister, h vbi eam definit.

g 1. part. q. 81. ar. 1. & a Ioan. vigesimo secundo in proemio clement & ab anno 3 in 6. i. parag. in vertice de sacra vnio. ne.
h In 2. lib. art. d 24.

5 Quinto dicimus, quod hæc *sensualitas*, siue potētiā, siue vis appetitiua sensitiva, diuiditur in *concupiscibilem, & irascibilem. Concupiscibilis* est illa, per quam anima humana, quatenus conuenit cum sensitiva, potest appetere, siue velle, vel renuere, siue nolle illa, quæ apprehendit conuenire, vel non conuenire per prædictos sensus, ea ratione quod conueniant, vel non conueniant. *Irascibilis* vero est illa, per quā audet resistere illis, per quæ impugnantur, vel per quæ impediuntur illa, quæ sibi conuenire videntur. Itaque potētiā *irascibilis* propugnatrix est potētiæ *concupiscibilis*, vt dixit S. Thomas, i qui k probat, prædictas duas potētiās subdi rationi, eique obedire, licet quoad aliquid ei repugnent & submurmurent. Quoniam dicente ratione, non esse expetendum, vel cupiendum, aut reusandum illud, aut illud, aut non esse resistendū illi, aut illi,

i In dicta q. 81. art. 2.
k In seq. ar.

aut

12 *De potent. anima, quatenus est ratio.*

aut omnino obediunt, aut certe refranantur. Quod experientia palam docet, quoties ira, timore, audacia, amore, vel odio perciti, aut omnino, aut ex parte sedamur, considerando aliqua à nobis, vel ab alijs proposita rationi consentanea: sicuti 4 Davidis ardens ira extincta fuit per rationes & preces Abigail iustissimas. Amor itè effrenatus, & furès Marię Magd. repressus & extinctus fuit per prædicationem Domini nostri Iesu Christi, diuinæ & humanæ rationi consentaneam. b

6 Sexto, quod satis grauis quæstionis est: An quælibet prædictarum potentiarum vegetatiuæ ac sensitiuæ, sit re ipsa idem quod anima? In qua quidem quæstione illa videtur verior, facilior, & commodior sententia, quæ habet nullam harum potentiarum, quas habet anima rationalis humana, quatenus est vegetatiua, vel sensitiua, cognoscitiua, aut appetitiua, esse idem quod ipsamet anima, eo quod omnes prædictę potentie constant & sunt compositę ex aliqua parte corporis, & ipsamet anima: sicut totus homo constat ex anima & toto corpore. Et ita sicut totus homo non est sola anima ipsius, vt prædictum e est: ita partes illæ hominis, quæ sunt potentie sensitiuæ, & organa sensuum ipsius non sunt sola anima, ex qua & aliquibus partibus corporis constant, quia eadem ratio quæ est de toto ad totum, est de parte ad partem: d quod longe dilucidius, quam alij omnes, tradit Ioan. Maior. e

Circa potentias animę humanę nullus tere peccat, credendo illud, aut illud, nisi qui scit, vel sciri debet, vnã tantum animã (rationalẽ scilicet) esse in homine, iuxta dicta supra f & nihilominus credit, animam rationalem non sentire, sed solũ intelligere: quia consequenter videtur confiteri, plures animas esse in hominẽ, quod est erroneum. An autem id sentiens sit hæreticus, vel peccet mortali, facile colligitur ex Præludio. 1. g

De potentijs animæ, quatenus est rationalis, siue intellectiua,

PRÆLVD. III.

- 1 Anima rationalis quas potentias habeat, & an sint ipsa 2.
- 2 Anima & memoria nõ differunt: sicut nec intellectus & ratio. 3.
- 4 Anima cur appellatur intellectus, memoria, intellectus agens, intellectus possibilis, & ratio tum superior, tum inferior.
- 5 Animæ appetitus, & intellectus vario appellatur.
- 6 Appetendi & volendi vis intellectiua, vt differt à sensitiua.
- 7 Voluntas & intellectus vario modo animam mouent.
- 8 Appetendi vis diuiditur vt sensuali.
- 9 Anima sola rationalis habet liberum arbitrium.
- 10 Liberum arbitrium non esse homini hæresis.
- 11 Liberum arbitrium, vt sufficit ad cadendum, & non ad surgendũ

81 Gra-

a 1. Reg. cap. 25.

b Luc. 6. 7.

c Prælud. 1. num. 11. d 1. quæ de re ven. cat. & e. pectoralis. f. g. item cum totum, de offic. de leg. e in 2. libr. senten. dist. 16. q. 2. f in Præl. 1. num. 4.

g Num. 16. & 17.

11
12
13
14
15
16
17
18
19
19

i
Max
præ
& se
delic
& pa
nom
2 S
non
anir
tia d
tene
ptis
mul
car:
ri po
tũ
qua
diff
qua
para
non
nec
rig
mus
plic
pau
pot
vna
& i
riñi
que
raui
ita d